

موضوع : چگونگی کیفیت بخشی به تکالیف ریاضی

ظاهره سعیدیان

مقدمه و بیان مسئله

مدت ۲۸ سال است که به عنوان معلم در مدارس ابتدایی شهر تهران مشغول تدریس هستم. همیشه در ساعات درس ریاضی، شاهد غم و اندوه و نگرانی در چشمان برخی از بچه ها به دلیل نداشتن تکلیف ریاضی بوده‌ام. به این دلیل، کیفیت بخشی انجام تکالیف ریاضی را از جمله هدف های اصلی و سرلوحه کار آموزشی خود در سال تحصیلی جاری قرار دادم و تصمیم گرفتم تا با استفاده از روش های غیر نوشتاری و تجربیات اولیا، همکاران مشاوران و متخصصین تعلیم و تربیت به تقویت و پرورش قدرت تفکر و تحلیل دانش آموزان در ارائه طرح ها و روش های ابتکاری بپردازم .

گزارش فعالیت اقدام پژوهی

معمولاً آنچه از ریاضی در خانواده به کودک تفهیم شده آن است که درس ریاضی سخت است. در واقع، اغلب خانواده ها با به کارگیری تشویق و تنبیه تلاش دارند که به کودک بفهمانند ریاضی درسی غیر از دروس دیگر است تا حتماً کودک برای یادگیری آن ملزم شود وقت زیادتری صرف کند. به این ترتیب درس ریاضی و بخصوص انجام تکالیف ریاضی برای کودکان به مشکلی غیر قابل علاج مبدل می شود .

امسال که در پایه دوم ابتدایی مشغول تدریس بودم، همچون سالهای گذشته، وضعیت کلاس ریاضی به گونه ای بود که دانش آموزان به بهانه های مختلف می خواستند از انجام تکالیف ریاضی شانه خالی کنند. این وضعیت کلاس، چه برای من و چه برای دانش آموزان، بسیار ناخوشایند و کسالت آور بود. نداشتن تمرین که باعث کاهش مهارت در انجام تکالیف می شد، سبب شده بود که نمرات مستمر دانش آموزان نزول کند، لذا تصمیم گرفتم با مطالعه در این زمینه و مشورت با صاحب نظران، تغییری در این وضعیت ایجاد کنم و مشکل را تا آنجا که ممکن است حل نمایم. برای این کار با خود دانش آموزان مشورت کردم و سؤالهایم را این چنین مطرح نمودم :

گزارش فعالیت اقدام پژوهی

- 1- چرا عده زیادی از دانش آموزان از درس ریاضی و تکلیف آن وحشت دارند؟
 - 2- چرا برخی دانش آموزان هنگام انجام تکلیف به دردهای مختلف دچار می شوند؟
 - 3- چرا برخی دانش آموزان با فشار خانواده تکلیف می نویسند؟
 - 4- چرا برخی دانش آموزان رابطه ریاضی را با واقعیت های زندگی درک نمی کنند؟
- هر یک از دانش آموزان پاسخی ارائه کردند که با وجود آنکه اغلب آنها واقعیت داشت اما بهانه های تلخی بود که موجب می شد دانش آموزان از نوشتن تکالیف ریاضی امتناع ورزند و سستی کنند

گزارش فعالیت اقدام پژوهی

گردآوری اطلاعات و شواهد (۱)

ابتدا قبل از هر چیز پرسش نامه ای جهت بررسی وضعیت خانوادگی و بهداشتی دانش آموزان برای اولیا فرستادم و از آنها تقاضا کردم که به پرسش نامه جواب کاملاً درست و واقعی بدهند تا بتوانم از آنها به عنوان یک رهنمود استفاده کنم. سپس با همکارانم جلسه ای برای جویا شدن علل بی علاقه‌گی و فعال نبودن بچه‌ها در انجام تکالیف ریاضی تشکیل دادم. در این جلسه نظریات محققان و کارشناسان مختلف در این زمینه را مطرح کردم. همچنان که همکاران نظریه‌های خود را بیان می کردند، من نیز تلاش می کردم نکات مهم و عمده صحبت‌های آنها را به طور خلاصه یادداشت کنم. جلسه دیگری با مدیر و معاون محترم دبستان تشکیل دادم. معاون دبستانی به دلیل سابقه طولانی در امر تدریس تجربیات گرانقدری داشتند و نکات جالبی را مطرح نمودند.

گزارش فعالیت اقدام پژوهی

از جمله آنکه «کودکان، خالی از اطلاعات قرن نوزدهم ناگهان به کودک مملو از اطلاعات نیمه قرن بیستم مبدل شدند» مدیر دبستان پیشنهاد نمودند موضوع را با برخی از والدین و صاحب نظران مطرح کنیم. لذا بنا به پیشنهاد ایشان جلسه ای با برخی از اولیای دانش آموزان مدیر و معاون دبستان و دو نفر از نمایندگان دانش آموزان تشکیل گردید. من نتیجه صحبت و نظریات والدین را یادداشت کردم. در ضمن از نظرات اساتید مختلف که در شوراهای متفاوت مدرسه دعوت می شدند نیز استفاده کردم.

تجزیه و تحلیل اطلاعات شواهد (۱)

پس از بررسی پرسش نامه ها و مطالعه کتابهای زیاد و نظریه‌های دانش آموزان، همکاران، معاونت دبستان، مدیریت دبستان و مشاوران و متخصصین اطلاعات حاصل از این فرآیند مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. اشکالات تکالیف ریاضی تقریباً مشخص و مواردی که باید در این زمینه تغییر و اصلاح یابد، معین شد. خلاصه یافته‌های تجزیه و تحلیل به شرح زیر است:

گزارش فعالیت اقدام پژوهی

خلاصه یافته‌های اولیه:

برخی از علل فعال نبودن دانش آموزان در نوشتن تکالیف ریاضی به این شرح بود:

1- همگانی بودن تکلیف در سطح کلاس

2- نداشتن تنوع در تکلیف

3- بی میلی بیشتر دانش آموزان در تکالیف نوشتاری

4- وضعیت آپارتمان نشینی

5- شاغل بودن اولیا در زمان طولانی

6- وضعیت آپارتمان نشینی

7- نداشتن معیار سنجش در ارزشیابی تکلیف

8- ناآشنایی معلمان به راه‌های شکوفا سازی خلاقیت کودک

9- کار در کلاس به روش رقابتی

10- کار در کلاس به روش انفرادی

11- توجه نداشتن دانش‌آموزان به کاربرد ریاضی در زندگی روزمره

گزارش فعالیت اقدام‌پژوهی

اصول و مبانی تکلیف ریاضی

پس از مطالعه کتاب‌های علمی بسیار زیاد در این زمینه و مشورت با اساتید، کارشناسان، همکاران، اولیاء دانش‌آموزان و خود دانش‌آموزان این نتایج حاصل شده که تکلیف در شرایط مناسب در مدرسه و منزل باید به صورت تکلیف تمرینی، تکلیف آماده سازی تکلیف بسطی و امتدادی و تکلیف خلاقیتی به دانش‌آموزان داده می‌شود و در نوشتن آنها اصول و مبانی ویژه‌ای رعایت گردد. به این ترتیب که :

1- تکلیف باید به دانش‌آموز ارتقاء دانش، کسب مهارت و نگرش بدهد.

2- طرح تکلیف، خود نیاز به نظرخواهی همکاران مجرب دارد، نه این که برای رفع تکلیف و مسئولیت ارائه شود .

3- تکلیف باید بسیار کوتاه (حداکثر پانزده دقیقه) باشد و تمرکز، تفکر و خلاقیت در دانش‌آموز به وجود آورد.

4- اگر به دانش‌آموز تکلیفی داده شود که دانش‌آموز آن قسمت از درس را نیاموخته باشد برایش مشکل و اضطراب‌آور است.

گزارش فعالیت اقدام‌پژوهی

5- تکلیف باید احساس مسئولیت و سرعت انتقال در دانش‌آموز به وجود آورد و طوری تکلیف داده شود که در طول آن دانش‌آموز برای زندگی روزمره کسب تجربه کند .

6- تکلیف باید برپایه علاقه‌مندی دانش‌آموزان یا وقایعی که در محیط اطراف آنان رخ می‌دهد، تعیین شود.

7- تکلیف باید در دانش‌آموز مهارت‌های اجتماعی (رعایت نوبت، ابراز عقیده کردن، بیان واضح افکار، تشویق دیگران و) و مهارت‌های تحصیلی (تمرین شفاهی، بلند فکر کردن) ایجاد کند .

گزارش فعالیت اقدام‌پژوهی

الف – تکالیف تمرینی

این نوع تکلیف برای تقویت مهارت و دانش‌های کسب‌شده مناسب است و معمولاً به صورت کتبی (نوشتاری) ارائه می‌گردد. این تکالیف جهت تثبیت یادگیری و فعالیت‌های خواندن و کارهای تمرینی و انفرادی به کار گرفته می‌شود. این نوع تکلیف از قدیمی‌ترین و با سابقه‌ترین انواع تکالیف است.

ب - تکلیف آماده‌سازی و آمادگی

این نوع تکلیف جهت آماده کردن شاگردان برای درس‌های روز بعد به کار می‌رود و به صورت مطالعه کتاب درسی، مطالعه خارج از کتاب درسی، جمع‌آوری مطالب و مواد قبل از کنفرانس در کلاس درس، حفظ کردن، روخواندن و از قبل خواندن دروس انجام می‌پذیرد.

ج - تکلیف بسطی و امتدادی

این نوع تکلیف شاگرد را فراسوی کارها و فعالیت‌های کلاس سوق می‌دهد و موجبات یادگیری دیدگاه‌ها و مهارت‌ها را در موفقیت‌های جدید فراهم می‌آورد. تکلیف بسطی به صورت پروژه‌های طویل‌مدت و از طریق فعالیت‌های حل مسائل تحقق پیدا می‌کند.

د - تکلیف خلاقیتی

در این نوع تکلیف برای پرورش خلاقیت و نوآوری در دانش آموزان تکالیفی پیش‌بینی می‌شود. هدایت یک فعالیت ناتمام و یا جمله‌سازی از کلمات ارایه شده از جمله محتوایی است که در تکلیف خلاقیتی پیش‌بینی می‌شود.

گزارش فعالیت اقدام‌پژوهی

با بررسی و مطالعه اطلاعات جمع‌آوری شده و تجزیه و تحلیل هر یک از آنها به این نتیجه رسیدم که برای «کیفیت بخشی به تکالیف ریاضی» با بچه‌ها در سن پایین باید به روش‌های طبیعی و غیر رسمی (بازی) با زمان کافی و مواد آموزشی متوسل شوم اکنون به طور اجمالی به توضیح هر کدام از آن روش‌ها خواهم پرداخته:

بازی: بازی موجب ایجاد انگیزه می‌شود و زمینه را برای رقابت سالم آماده می‌کند بسیاری از دانش‌آموزان به بازی عشق می‌ورزند و در آن حال، ابتکار و خلاقیت آنان بروز داده می‌شود.

زمان: تدریس حل مسئله به زمان احتیاج دارد. توجه باید بر ارتباط میان مسئله و فرآیندهای تفکری که ما را به جواب می‌رساند، متمرکز شود. به این سبب دانش‌آموزان باید برای «هضم کردن» و تفکر کافی در مورد مسئله (یعنی زمان برای درک موضوع، زمان برای کشف مسیر حل و زمان برای فکر کردن به جواب) وقت کافی داشته باشند.

مواد آموزشی: مواد آموزشی به مثابه پلی میان زندگی واقعی و کاربردهای انتزاعی الگوریتم‌ها هستند و در مسیر درک مطالب درسی کمک قابل توجهی ارائه می‌نمایند

گزارش فعالیت اقدام‌پژوهی

چگونگی اجرای راه حل (1)

با بررسی کامل آنچه در «اصول و مبانی» و «راه‌های پیشنهادی» مطرح شد، به این نتیجه رسیدم که با تمام هدف‌های ذکر شده در ابتدای کار «چگونگی کیفیت بخشی به تکالیف ریاضی» به روش طبیعی (غیر نوشتاری) (و غیر رسمی) (بازی) که مورد علاقه بچه‌هاست، متوسل شوم، تا به این طریق میل و اشتیاق دانش‌آموزان به حل مسئله ریاضی بیشتر گردد و محیط را طوری فراهم کنم که بعد از آنکه دارای انگیزه و علاقه شدند، کار خود را از روش طبیعی (غیر رسمی) به روش‌های رسمی سوق دهند.

گزارش فعالیت اقدام پژوهی

نمونه‌ای از تدریس (راه حل جدید)

تدریس اعداد زوج و فرد

تدریس اعداد زوج و فرد در یکی از کلاس‌هایی که دانش‌آموزان به اردو رفته بودند، انجام شد. کلاس بزرگتر و وسیع‌تر بود و می‌توانستم با آرامش بیشتر و راحت‌تر تدریس را به کمک دانش‌آموزان و وسایل موجود در کلاس به صورت انفرادی و گروهی انجام دهم. بازی و فعالیت برای همه دانش‌آموزان آزاد و اختیاری بود (نه نفر از دانش‌آموزان کلاس در گروه‌های سه نفره از طریق گروه‌های همیاری فعالیت کرده‌اند).

مواد و وسایل آموزشی مورد استفاده: کتاب، مداد، اسباب بازی کودک، موزاییک

کلاسی، طناب، توپ، چوب بستنی، نی، انواع شکلات، گل

فعالیت: «اعداد یک رقمی فرد: «بچه‌ها با عدد یک شروع به بازی کردند. چند نفر از بچه‌ها از روی یک موزاییک پریدند، عده‌ای با یک بار طناب زدن، بعضی با یک شکلات یا گز، ساحل با راه انداختن عروسک و طی کردن یک متر راه، پریسا: من یک نفرم، خدا یکی است، کلمه الله یک تشدید دارد. زهرا: قرآن یکی است، کلمه زهرا یک نقطه دارد. شادی: من یک سر، و یک قلب دارم، یگانه: خورشید و ماه، آیدا: هر انسان یک ستاره در آسمان دارد.

گزارش فعالیت اقدام پژوهی

«اعداد یک رقمی زوج: «پریدن روی دو موزاییک، ۲ یا ۴ بار توپ را به زمین زدن مریم: دو چشم، دو گوش، دو دست و پا دارم. اعضای دوتایی بدنم یار و دوست یکدیگرند.

بدین ترتیب تمام اعداد یک رقمی زوج و فرد تمرین شد.

اعداد دو رقمی زوج و فرد: عده‌ای از بچه‌ها با دسته‌بندی (ده تایی) و به کمک شکلات و گز به بازی زوج و فرد پرداختند، از جمله یگانه مقدار زیادی از شکلات‌ها را برداشت و بین بچه‌ها تقسیم کرد و قبل از تقسیم کردن گفت: بچه‌ها پیش‌بینی کنید تعداد شکلاتی که تقسیم می‌کنم

زوج است یا فرد؟ پیش‌بینی هر کس درست باشد یک شکلات به عنوان جایزه به وی داده خواهد شد .

گروهی هفت نفره قایم باشک بازی می‌کردند. گروهی دوازده نفره، طناب‌بازی می‌کردند. یک سر طناب بوسیله هفت نفر و سر دیگر طناب توسط پنج نفر کشیده می‌شد. چهار نفر از دانش‌آموزان، بی‌صدا و به کمک هم با کلمات نقطه‌دار و تشدیددار جدول ساخته و ارائه دادند

گزارش فعالیت اقدام‌پژوهی

گزارش فعالیت اقدام‌پژوهی

گردآوری شواهد (۲)

از تحولی که در روحیه دانش‌آموزان به وجود آمد و از رضایت خاطر همکاران و اولیا تصمیم گرفتیم درباره آنچه انجام داده‌ایم، اطلاعات دقیق‌تری را جمع‌آوری کنیم. یک جلسه مشترک با مدیریت دبستان، معاونت و بعضی از همکاران و چند تن از اولیای دانش‌آموزان برگزار نمودیم. در این جلسه راه‌هایی را جهت مطلع شدن از نتایج کار پیش‌بینی کردیم، از جمله :

1- ارزشیابی در حضور همکاران از بعضی از مباحث کتاب ریاضی مخصوصاً محور اعداد، متر و سانتی‌متر، زوج و فرد و نیز ارزشیابی از مبحث "کمتری و بیشتری و روی هم" که به صورت یک واقعیت روزمره توسط دانش‌آموزان با خرید از سوپر انجام شد .

2- مقایسه نمرات دانش‌آموزان با آزمون‌های مستمر که قبلاً از هر بخشی گرفته شد .

3- ارزشیابی در ماه فروردین در حضور رابط تحقیقات منطقه..... تحت عناوین (کمتری یا بیشتری روی هم) انجام شد. انتخاب دانش‌آموزان نیز توسط ایشان انجام شد و نتیجه بسیار عالی بود .

ایشان از تفکر، خلاقیت و اعتماد به نفس دانش‌آموزان بسیار خوشحال شدند و همگی را مورد تشویق قرار دادند .

4- یک ارزشیابی در حضور معاونت آموزشی منطقه.... تهران، مدیریت و معاونت دبستان و کلیه همکاران انجام شد که نتیجه کار بسیار موفقیت‌آمیز بود .

5- ارزشیابی دانش‌آموزان از عناوین زوج و فرد در حضور اولیا که نتیجه پربار آن باعث مسرت خاطر آنان گردید .

گزارش فعالیت اقدام‌پژوهی

ارزیابی از نتایج راه حل اجرا

بعد از اینکه اطلاعات لازم درباره چگونگی اجرا و نتایج آن جمع‌آوری شد و گزارش‌ها در اختیار مدعوین قرار گرفت، با توجه به نظرات و انتقادهای اظهار شده، در جلسه با معلمان و افراد متخصص و مشاوران در این طرح، تلاش کردیم کاستی‌های نظری و عملی خود را تا آنجا که می‌توانیم، برطرف کنیم . شواهد نشان داد که روش‌های متنوع غیر رسمی (بازی) و رسمی

(گروه‌های همیاری) انجام شده بسیار مؤثر واقع شده است؛ به طوری که از دی‌ماه تا فروردین ماه، کل دانش‌آموزان به سطوح مطلوب علمی رسیدند .

گزارش فعالیت اقدام‌پژوهی

خلاصه نتایج

- از آنچه گذشت می‌توان نتیجه گرفت که با اجرای این روش‌ها :
- 1- دانش‌آموزان به انجام تکالیف فوق‌العاده علاقه‌مند شدند و شور و نشاط آموختن در کلاس به وجود آمد .
 - 2- تقریباً تمام بچه‌ها در انجام تکالیف خود کفا شدند (خود، طراح مسئله و قادر به حل آن شدند)
 - 3- دانش‌آموزان به این نتیجه رسیدند به طور غیر نوشتاری که مورد علاقه خاص بچه‌هاست نیز می‌توان تکلیف انجام داد .
 - 4- والدین از بابت انجام تکالیف فرزندانشان بسیار خوشحال و احساس رضایت می‌کردند .

تصمیم نهایی

توصیه می‌کنم خانواده‌ها از زمان کودکی فرزندانشان، آنها را با واقعیت‌های روزمره زندگی و با اصول و مبانی ریاضی آشنا کنند. برای آموزش اولیه ریاضی، با کودک در سنین پیش‌دبستانی به روش‌های طبیعی (بازی) زمان کافی و یا مواد آموزشی کار کنند. در این صورت هنگامی که به سن مدرسه می‌رسند دارای قدرت تفکر، تخیلی، خلاقیت حس خودباوری و اعتماد به نفس خواهند شد .

این شیوه تدریس برای دروس دیگر که خانواده‌ها به دلیل مشکلات خاص اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و نمی‌توانند مشکل‌گشای فرزندانشان باشند بسیار شیرین، گیرا و جذاب و در نهایت موفقیت‌آمیز خواهد بود .

موضوع: چگونه می‌توانم ضعف پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزانم را در کلاس پنجم ابتدایی کاهش دهم؟

صدیقه رفعت‌پور

توصیف وضعیت موجود

به عنوان آموزگاری با تجربه ۱۵ سال تدریس در دوره ابتدایی، همواره به ضعف تحصیلی دانش‌آموزان به عنوان مشکلی که می‌تواند با تعامل میان عوامل آموزشی حل شود، نگاه نموده‌ام. در سال جاری از تجربه‌های خود برای حل مشکل دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی در درس ریاضی بهره برده‌ام. در کلاس مورد مطالعه مشکل سال‌های قبل، یعنی ضعف پیشرفت ریاضی، در اغلب دانش‌آموزان خودنمایی دارد. هنوز ضرب‌ها را حفظ نیستند، ضرب چند رقمی یا عامل صفر در

ضرب خوب انجام نمی‌شود. تقسیم از سمت راست حل می‌شود. از همه بدتر توانایی حل مسئله و مباحث مربوط به مساحت و متر و کیلو گرم است. ضعف تحصیلی دانش‌آموزان در این درس می‌توانست با پایین آوردن اعتماد به نفس دانش‌آموز، در موقعیت آموزشی سایر دروس نیز تسری یابد و آینده تحصیلی دانش‌آموزان را با مشکل مواجه کند. به عنوان معلم باید چاره‌ای می‌اندیشید و مشکل را حل می‌کردم.

گزارش فعالیت اقدام‌پژوهی

گردآوری اطلاعات مرحله اول (شواهد نوع اول)

باید مشکل را در ابعاد مختلفش شناسایی می‌کردم. برای حل مشکل ابتدا باید آن را به درستی تشخیص داد. دانش‌آموزان در چه زمینه‌هایی مشکلات بیشتری دارند؟ گستره مشکل در میان دانش‌آموزان چقدر است؟ برای نیل به این اطلاعات طی یک آزمون معلم ساخته وضعیت درسی دانش‌آموزان را اندازه گرفتم. نتیجه این آزمون در جدول شماره «۱» ارائه شده است. گفتنی است این آزمون دربرگیرنده مطالب ارائه شده ریاضی در پایه‌های سوم تا پنجم بود.

گزارش فعالیت اقدام‌پژوهی

گزارش فعالیت اقدام‌پژوهی

تجزیه و تحلیل اطلاعات

اطلاعات دریافتی مشخص کرد که دانش‌آموزان علاوه بر مشکلات یادگیری مفاهیم پایه پنجم، بعضاً مفاهیم آموزشی را در پایه‌های پایین‌تر نیز فرا نگرفته‌اند. بنابراین دانش‌آموزان برای رسیدن به اهداف آموزشی در پایه پنجم باید تحت پوشش آموزش‌های جبرانی قرار گیرند. البته با توجه به تفاوت ضعف در افراد، پیش‌بینی آموزش‌های ویژه متناسب با نیازهای هر یک نیز باید مورد توجه قرار گیرد. اطلاعات نشان داد که مشکل در ابعاد مختلف، بروز نموده است. در برخی موضوعات باید تلاش اساسی و مداوم صورت پذیرد و برخی از موضوعات دیگر با تلاش کمتری قابل انجام هستند. ضرب و تفریق و محیط و نسبت، خمس، مفهوم وزن و درصد محتاج کار بیشتری است و عددنویسی، بخش‌پذیری و کسر مساوی با کوشش کمتری قابل بهبود است.

گزارش فعالیت اقدام‌پژوهی

انتخاب و اجرای راه حل

برای انتخاب راه حل تلاش گسترده‌ای را آغاز نمودم. دانش‌آموزان، اولیا و همکاران را برای رفع این مشکل به کمک طلبیدم و به مطالعات مربوط به موضوع برای شناسایی چاره کار مراجعه کردم. با جمع‌بندی فعالیت‌های این مرحله راه حلی را با ویژگی‌های زیر انتخاب و به کار گرفتم:

1. نظم و ترتیب ارائه مطالب کتاب را تغییر دادم.
2. مطالب را از ساده به مشکل دسته‌بندی کردم.
3. موارد کاربرد هر مبحث ریاضی را دقیقاً مشخص کردم.
4. زیرمجموعه هر مطلب را در پایه‌های قبل پیدا نمودم و در تدریس از آن به عنوان یک پیش سازمان دهنده استفاده کردم.
5. وسایل کمک آموزشی متناسب با هر بحث را مورد استفاده قرار دادم.
6. مفاهیم ذهنی را با بهره‌گیری از موقعیت واقعی، عینی و ملموس نمودم.
7. از شعر یا داستان یا کدهای مشخص برای تدریس استفاده کردم.
8. تکالیف انفرادی را در کنار تکالیف عمومی تعیین ارائه نمودم.
9. سعی کردم کلاس درس ریاضی لبریز از شادی و نشاط شود تا وهم و ترس از آن از بین برود.

گزارش فعالیت اقدام پژوهی

10. مشارکت دانش آموزان را در فرآیند تدریس تضمین نمودم.
 11. از وسیله تشویق و تنبیه بهره گرفتم.
 12. از کارتونها و مفاهیم خنده‌دار برای نام‌گذاری مباحث استفاده کردم؛ مانند سرزمین آدم کوچولوها برای اعشار.
 13. تعدادی جدول به نام گنگ طراحی کردم که با مازیک هر جلسه مفاهیم پایه‌ای دوره می‌شد.
- مثل $H = !$: برای ضرب و یا $K - = -$
- برای جمع و تفریق یک رقمی
14. از ظرفیت اولیا بهره گرفتم.
 15. در بعضی مواقع با گفتن جمله‌ای «من هم نمی‌دانم بیا با هم پیدا کنیم»، دانش آموزان را وادار به تلاش و کوشش کردم.

....و

گزارش فعالیت اقدام پژوهی

گردآوری اطلاعات مرحله دوم (شواهد نوع دوم)

اجرای شیوه پیش‌بینی شده به‌طور محسوس از بهبودی وضع موجود حکایت داشت. پس از مدتی برای ارزیابی اقدام خود با آزمونی نسبتاً مشابه آزمون اول به اندازه‌گیری دانش ریاضی دانش‌آموزان پرداختم. این اطلاعات قضاوت پیرامون انتخاب را برای من هموار کرد.

گزارش فعالیت اقدام پژوهی

گزارش فعالیت اقدام پژوهی

فراوانی نمرات بالای پانزده و میانگین نمرات در مرحله دوم به طور محسوسی افزایش یافت. در مرحله اول ده نفر نمره پایین تر از ده داشتند، در حالی که در مرحله دوم فردی نمره پایین تر از یازده نداشت.

اطلاعات مذکور بخشی اقدام را مورد تأیید قرار داد، اما برای رسیدن به وضعیت مطلوب باید بیش از این تلاش کنم. هنوز به موقعیت مطلوب دست نیافته‌ام. بنابراین بر حسب این تجربه به اجرای فعالیتی اثربخش تر می‌اندیشم. فعالیتی که بتواند.....

ج) چکیده ۱۵ فعالیت اقدام پژوهی

(1) چگونه می‌توان با توجه به علئیق دانش‌آموزان به حل مشکلات آموزشی املاء

پرداخت

فاطمه اکبرزاده

هدف این پژوهش بالا بردن عملکرد دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی در درس املاء می‌باشد. با شناسایی مشکل و استفاده از روش‌هایی از قبیل: ساختن حروف با حبوبات و پولک، استفاده از کتاب حروف الفبا، تصحیح کردن املاء دانش‌آموزان توسط یکدیگر، گفتن دیکته پای تخته‌ای به دانش‌آموزان و اصلاح آن توسط دانش‌آموز دیگر، روخوانی با صدای بلند و اختصاص تکالیف جبرانی برای دانش‌آموزانی که پیشرفت کمتری دارند؛ وضعیت موجود بهبود قابل ملاحظه‌ای یافت.

چکیده ۱۵ فعالیت اقدام پژوهی

(2) ارائه الگوی تفکر استقرایی در آموزش درس علوم

ناهید فرقانی

زمانی که دانش‌آموزان پایه سوم دبستان در فهم مطالب مربوط به بخش مهره‌داران در کتاب علوم مشکل داشتند. پژوهشگر دریافت که تنها توسط شیوه سنتی نمی‌تواند در تحقق اهداف مؤثر گردد. لذا تصمیم گرفت تا از روش تلفیقی، شیوه تفکر استقرایی و دریافت مفهوم استفاده نماید. فعالیت‌های این روش دارای مراحل است که عبارتند از: تکوین مفهوم، تفسیر مطالب و کاربرد اصول پس از اجرای این شیوه محقق مشاهده کرد که دانش‌آموزان به راحتی می‌توانستند تکالیف مربوط به بخش مهره‌داران را انجام دهند. علاوه بر آن همکاری و همیاری گروهی هم در بین آنها به وجود آمده بود.

چکیده ۱۵ فعالیت اقدام پژوهی

(3) راه‌های رفع مشکلات یکی از دانش‌آموزان در درس املاء

فروزنده فروغی

هدف این پژوهش رفع مشکل یکی از دانش آموزان پایه پنجم ابتدایی در درس املا بود. پس از بررسی، مشخص شد که استفاده از روش‌های سنتی برای حل مشکل کارساز نمی‌باشد. در نتیجه تصمیم گرفته شد تا از روش‌های نوین استفاده گردد. ابتدا با برقراری رابطه صمیمانه، علاقه و انگیزه در دانش آموز افزایش یافته، سپس با یادداشت کردن اشتباهات متعدد (با توجه به فراوانی آنها) به علت بروز مشکل و کوشش در برطرف نمودن آن پرداخته شد. با اجرای راه‌حل‌ها به تدریج تعداد اشتباهات کم شد. این امر منجر به ایجاد شادمانی و دلگرمی بیشتر در دانش آموز گردید.

چکیده ۱۵ فعالیت اقدام پژوهی

(4) چگونگی ارتقاء سطح نمرات دیکته در دانش آموزان کم توان ذهنی پایه

دوم ابتدایی

فرزانه رفعی، پروین قربانیان

این پژوهش به منظور ارتقای سطح نمرات دیکته یکی از دانش آموزان کم توان ذهنی پایه دوم ابتدایی صورت گرفت مشکل این دانش آموز که اشکال در یادگیری حروف الفبای فارسی بود. پس از شناسایی علل عمده ضعف (که عبارت بودند از: عدم شناخت حروف الفبای فارسی و بیسوادی والدین) و پس از مشورت با همکاران و مطالعه کتب تصمیم به اجرای طرحی نو گرفته شد. این طرح استفاده از الفبای دستی اشاره‌ای به شکل نوشتاری حروف و کاملاً متفاوت از الفبای اشاره‌ای ناشنایان بود. طرح مورد نظر به دلیل ملموس بودن برای دانش آموزان کم توان ذهنی منجر به شناخت حروف و افزایش قابل ملاحظه نمرات دیکته مورد مطالعه گشت.

چکیده ۱۵ فعالیت اقدام پژوهی

(آموزش در کلاس همراه با عروسی بنام قلی

منصوره علیون مقدم

پژوهشگر به منظور رفع مشکلات یکی از دانش آموزان پایه دوم ابتدایی که عبارت بودند از: بی‌علاقگی به مدرسه، ترس از مدرسه، عدم همکاری با معلم، عدم انجام تکالیف به طور منظم، گوشه‌گیری و انزواطلبی، ضعف درسی و ... از روشی ساده و جذاب یعنی استفاده از عروسی به نام قلی بهره برده است. ابتدا از طریق محبت و تشویق او را به مدرسه و درس علاقمند ساخته، سپس عروسک را به عنوان نماینده خود و ناظر به همراه دفتر ارتباطی بین خانه و مدرسه برای چند روزی به خانه دانش آموز فرستاده است. علاوه بر مزبور نامبرده از روش‌های دیگر مانند: آموزش برخی مطالب سال قبل به طور انفرادی، تأیید نکات مثبت دانش آموز و تشویق او، دادن مسئولیت، استفاده بیشتر از وسایل کمک آموزشی و ... پژوهشگر توانست مشکلات درسی و اخلاقی او را کاهش دهد. این امر توسط همکاران در مدرسه و اولیای دانش آموز مورد تأیید قرار گرفت.

چکیده ۱۵ فعالیت اقدام پژوهی

(6) روشی نو برای تدریس درس جغرافیای پایه چهارم ابتدایی

مریم یاری

هدف این پژوهش برطرف نمودن مشکلات یادگیری درس جغرافیای دانش آموزان پایه چهارم بود که در مواردی مانند: عدم توانایی در مشخص کردن جایگاهها و خصوصیات یا محصولات هر ناحیه، اضطراب از امتحان، پایین بودن سطح نمرات این درس و تلقی کردن درس جغرافیا به عنوان درسی مشکل جلو پیدا نموده است. با توجه به مشکلات موجود تصمیم گرفته شد از نقشه، کارت های مجسم، مشارکتی کردن تدریس بین آموزگار و دانش آموز و عینی کردن تدریس استفاده شود. با ادامه این روند مشاهده گردید که به تدریج نمرات دانش آموزان در آزمون های نوبت اول و دوم افزایش یافته و احساس رضایت و علاقمندی در بین دانش آموزان نسبت به درس جغرافیا به وجود آمده است.

چکیده ۱۵ فعالیت اقدام پژوهی

(شیوه های فعال سازی دانش آموزان برای مشارکت در آموزش و امور مدرسه)

میکائیل رسولزاده

با توجه به اهمیت موضوع مشارکت دانش آموزان در امور مدرسه و تأثیرات تجربه های مشارکتی آنها در زندگی آینده شان، پژوهشگر بر آن شد تا وضعیت مشارکت دانش آموزان در امور مدرسه را بهبود دهد و نتایج ارزنده آنرا در زندگی فعلی و آینده آنها لمس نماید. لذا به منظور گردآوری اطلاعات از روش های مشاهده، مصاحبه و پرسشنامه استفاده شد. پس از تجزیه و تحلیل اطلاعات به منظور رفع مشکل از روش هایی مانند: گروه بندی دانش آموزان کلاس، اجرای روش یادگیری از طریق همیاری، انتخاب نماینده کلاس توسط آراء دانش آموزان، سپردن مسئولیت های مختلف مدرسه به دانش آموزان، تشکیل کانون های مختلف و عضویت در یکی از آنها، واگذاری مسئولیت هایی به هر یک از کانون ها، برگزاری شورای مدرسه و شهردار مدرسه، تهیه برنامه امتحانی کلاس توسط دانش آموزان و همبستگی ملی و مذهبی استفاده گشت. همه راه حل های به کار برده شده منجر به افزایش حس مشارکت دانش آموزان در مدرسه و خانه و ... شد به نحوی که آنها توانستند با حضور فعال خود مقام های عالی ای را در المپیادها و مسابقات کسب نمایند.

چکیده ۱۵ فعالیت اقدام پژوهی

(8) ارتقای یادگیری در آموزش افراد لمسی

افتخار جوانبخت

هدف این پژوهش رفع مشکل یادگیری فارسی و رفتاری یکی از دانش‌آموزان پایه اول ابتدایی بود. پس از بررسی‌های زیاد و مطالعه کتب و صحبت با متخصصان معلوم گشت که دانش‌آموز مزبور لمسی بوده و یادگیری‌اش از طریق لمس صورت می‌گیرد. لذا پژوهشگر تصمیم گرفت با تهیه کتابچه پارچه‌ای که بر روی آن حروف الفبای فارسی دوخته شده بود و برش مصوت‌ها بر روی مقوا، کار آموزش را انجام دهد. پس از ماه‌ها طبق نظر دیگر همکاران معلوم گشت که دانش‌آموز توانسته حروف را به‌درستی بشناسد. همین امر منجر به کاهش اختلالات رفتاری او شد.

چکیده ۱۵ فعالیت اقدام‌پژوهی

(۹) استفاده از رشته‌های مختلف هنری در تدریس تعلیمات دینی

جواد حسین‌زاده

هدف از پژوهش مذکور این است که با استفاده از هنر بتوان در مدارس راهنمایی به افق‌های روشن معنویت رسیده و درس تعلیمات دینی را به دانش‌آموزان آموزش داد. پژوهشگر با بهره‌گیری از کمک همکاران و مشورت با متخصصان هنر و دین کار خود را آغاز کرد. ابتدا با معرفی جایگاه هنر و زیبایی در دین، انگیزه و علاقه دانش‌آموزان را نسبت به درس مذکور بالا برده، سپس با استفاده از روش‌هایی مانند سرود، نمایش، نقاشی تصویر ذهنی، خوشنویسی، داستان و نقاشی توأم، گرافیک، عکاسی و حجم‌سازی توانست معجزه هنر را در تدریس دینی مشخص کند. این امر باعث شد تا شور و اشتیاق بچه‌ها نسبت به درس تعلیمات دینی افزایش یابد و آنها نمرات بهتری را از این درس کسب نمایند.

چکیده ۱۵ فعالیت اقدام‌پژوهی

(۱۰) چگونگی ترغیب دانش‌آموزان به انجام فعالیت‌های عملی درس حرفه‌وفن

ربابه معماری‌بناب، فرحناز میثاقی و ریحانه ناصری

در پژوهش مزبور هدف ایجاد هماهنگی میان مغز با دست، تقویت روحیه انجام کار گروهی در دانش‌آموزان، ایجاد زمینه برای شکوفایی استعدادهای علمی و عملی، پرورش خلاقیت، آشنایی با فرآیند طراحی و آشنایی دانش‌آموزان با مشاغل مختلف موجود در محیط زندگی بود. که برای نیل به آنها از روش‌هایی از قبیل: مشخص نمودن شیوه ارزشیابی از کارهای عملی برای دانش‌آموزان، توجه به میزان همکاری و خلاقیت، نظم و دقت و ...، برگزاری نمایشگاهی از کارهای دستی و جلوگیری از اجبار دانش‌آموزان به انجام کارهایی که به آن علاقه ندارند، استفاده گردید.

چکیده ۱۵ فعالیت اقدام‌پژوهی

(۱۱) افزایش میزان دقت دیداری و شنیداری دانش‌آموزان پیش‌دبستانی

فهیمة موحانی

هدف پژوهش مذکور افزایش قدرت تشخیص و میزان دقت در دانش آموزان پیش دبستانی به جهت استفاده بهینه از فضای زندگی اطرافشان بود. به منظور نیل به اهداف فوق از روش هایی مانند: بازی بین و بگو در اشکال مختلف، استفاده از روش دریافت مفهوم در زمینه زبان آموزی، شناسایی و اصلاح اشتباهات یک متن غلط خوانده شده، دادن تصاویر جهت رنگ آمیزی مورد خاص به صورت پراکنده و پیچیده کردن اشکال استفاده گردید. تشویق دانش آموزان و همکاری مدیر آموزشگاه نتیجه حاصل از این رویکرد بود. سرعت عمل و دقت نو آموزان در این مسیر در حد محسوسی افزایش یافته و به کارهایی که خواسته شده بود، علاقه نشان دادند.

چکیده ۱۵ فعالیت اقدام پژوهی

12) کاربرد الگوهای تدریس در کلاس های درس مدرسه ی ما

زهره رهسپار

هدف از اجرای این پژوهش آن بود که معلمان از روش های الگوهای تدریس به ویژه جدید در کلاس های درس استفاده نمایند. روش های به کار گرفته شده عبارتند از: معرفی کتاب هایی در زمینه الگوهای نوین تدریس، معرفی روش تدریس به معلمان به صورت ماهانه و پی گیری آن توسط معلمان، ترویج الگوی تفکر استقرایی، ترویج الگوی دریافت مفهوم و الگوی بدیعه پردازی. به مرور تمامی معلمان جذب این روش شده و دانش آموزان علاقه بسیار زیادی نسبت به یاد گیری درس و مدرسه از خود نشان دادند.

چکیده ۱۵ فعالیت اقدام پژوهی

13) روش های مناسب استفاده مفید از زمان در کلاس زیست شناسی دوره

پیش دانشگاهی

محبوبه جمالی نسب

پژوهش مذکور به منظور افزایش انگیزه و بهره وری کلاس زیست شناسی و تفهیم مطالب برای دانش آموزان دوره پیش دانشگاهی صورت گرفت. پژوهشگر برای رسیدن به اهداف فوق راه حل هایی را به کار گرفت که عبارت بودند: تهیه برنامه های آموزشی به صورت طرح های روزانه، هفتگی یا ماهانه برای دانش آموزان، تغییر در روش تدریس و اجرای طرح های جدید تدریس، تقسیم کار بین گروه های دانش آموزی؛ سازمان دادن فعالیت های کلاسی، تهیه کتابخانه در کلاس، ایجاد تغییر در ظاهر کلاس و نصب بُرد زیست شناسی، برگزاری گردش های علمی و تفریحی و داشتن چهارچوب جامع تدریس حرفه ای. فعالیت های به کار گرفته شده منجر به این نتیجه گردید که نمرات دانش آموزان بهتر و انگیزه و علاقه آنان به درس زیست شناسی بیشتر شود.

چکیده ۱۵ فعالیت اقدام پژوهی

(14) ضعف در یادگیری صحیح درس تولید مثل در گیاهان و چرخه‌های زندگی

گیاهی در سال سوم تجربی

خوشرو رحیم‌زاده

هدف پژوهش مزبور این بود که مطالب و بخش‌های مربوط به گیاهان زیست‌شناسی برای دانش‌آموزان قابل فهم و مأنوس باشد و تدریس از حالت تئوری صرف خارج شود تا از این طریق علاقه دانش‌آموزان به این درس افزایش یابد. به همین منظور پژوهشگر روش‌هایی را به کار گرفت که عبارت بودند از: آوردن نمونه‌هایی از گیاهان به کلاس توسط دانش‌آموزان، استفاده از میکروسکوپ توسط دانش‌آموزان جهت درک تفاوت‌ها، خشک کردن نمونه‌های گیاهی و جمع‌آوری آنها به صورت یک مجموعه توسط دانش‌آموزان و آموزش جدیدترین اطلاعات در زمینه خواص دارویی گیاهان. روش‌های به کار برده شد باعث گردید تا دانش‌آموزان در فراگیری درس فعال و علاقمند شوند، به گونه‌ای که حتی با انجام کارهای عملی قصد شرکت در جشنواره خوارزمی را داشتند.

چکیده ۱۵ فعالیت اقدام‌پژوهی

(15) فعال‌سازی دانش‌آموزان سال سوم راهنمایی در درس هنر

روح‌اله المیر

هدف پژوهش پرورش خلاقیت‌ها و ایجاد گسترش مهارت‌های حسی، ذهنی و دستی در زمینه‌های مختلف هنری در دانش‌آموزان بود. برای رسیدن به این هدف از راهکارهای گفتگو در کلاس، کار گروهی، بازدید، فیلم، تماشای کار هنری دیگر دانش‌آموزان، به کارگیری وسایل جدید طراحی یا نقاشی، استفاده شد. نتیجه به کارگیری روش‌های نامبرده منجر به افزایش علاقه دانش‌آموزان به درس هنر و آشنایی آنها با کارهای جمعی و گروهی گردید.

د (عناوین ۱۵ طرح از فعالیت‌های معلمان پژوهنده (موضوعات اقدام‌پژوهی)

تأثیر ورزش در پیشرفت تحصیلی سمیه.

بررسی علل ضعف املاي فارسی یک دانش‌آموز پایه پنجم ابتدایی.

نحوه استفاده از علایق دانش‌آموزان در امر یادگیری.

چگونه می‌توانم به پیشرفت دانش‌آموزان در درس ریاضی کمک کنم؟

چگونگی ترغیب دانش‌آموزان به انجام فعالیت‌های عملی حرفه‌وفن.

حل مشکل انشانویسی دانش‌آموزان.

بررسی علل پر خاشگری فاطمه و راه حل آن .

بررسی نحوه حل مشکلات گفتاری مهدی.

علل عدم یادگیری مناسب و بدخطی یکی از دانش آموزان.
فعال سازی لیلا در درس حرفه و فن.
راه های ترغیب معلمان به استفاده از وسایل کمک آموزشی.
شیوه فعال سازی دانش آموزان برای پژوهش.
تأثیر بازی های آموزشی بر یادگیری واژگان زبان انگلیسی.
علل مشکل نگارش در کلاس اول راهنمایی.

فهرست منابع

استرینگر، ارنست تی (1378) تحقیق علمی، راهنمای مجریان تغییر و تحول. ترجمه سید محمد غزالی و داود ایزدی، تهران، دفتر پژوهش های فرهنگی
بازرگان، عباس (1372) اقدام پژوهی و کاربرد آن در تعلیم و تربیت، فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۳ و ۴، پاییز و زمستان
بلوم، بنجامین س (1363) ویژگی های آدمی و یادگیری آموزشگاهی، ترجمه دکتر علی اکبر سیف، انتشارات نشر دانشگاهی،
سیف، علی اکبر (1375) روانشناسی پرورشی، انتشارات آگاه،
ساکی، رضا و همکاران (۱۳۸۳) اقدام پژوهی: راهبردی برای بهبود آموزش و تدریس (اصول، نظریه ها و چارچوب عمل)، پژوهشکده تعلیم و تربیت
ساکی، رضا: نگرش معلمان در مورد علل شکست و موفقیت تحصیلی دانش آموزان، فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۳۹ و ۴۰.
کدیور، پروین (1372) فشار روانی در کلاس های طبقه بندی شده، فصلنامه تعلیم و تربیت، پاییز و زمستان .

فهرست منابع

گویا، زهرا (1372) تاریخچه تحقیق عمل و کاربرد آن در آموزش، فصلنامه تعلیم و تربیت، پاییز و زمستان .
قاسمی پویا، اقبال (1381) راهنمای عملی پژوهش در عمل، انتشارات پژوهشکده تعلیم و تربیت،
مهرمحمدی، محمود. (۱۳۷۹). (جستارهایی در پژوهش در قلمرو آموزش و پرورش . تهران: انتشارات پژوهشکده تعلیم و تربیت.

مک‌نیف و دیگران، (۱۳۸۲) اقدام‌پژوهی : طراحی، اجر، ارزشیابی .ترجمه محمد رضا
آهنچیان، تهران ، انتشارات رشد
نویدی، احد (1382) (بحث اجمالی درباره ماهیت، اهداف، کیفیت و روایی اقدام‌پژوهی،
پژوهشنامه آموزشی، ویژه‌نامه شماره ۱۳،

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.